

Богуславець Дмитро, Міщенко Олександр

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ВОЛЕЙБОЛІСТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури*

Анотація. У статті досліджено особливості вдосконалення техніко-тактичної підготовки волейболістів до виконання швидкісної подачі в стрибку. Автором запропоновано добір спеціальних засобів для удосконалення техніко-тактичних дій у процесі тренувальних занять зі студентами-волейболістами.

Ключові слова: техніко-тактична підготовка, ефективність швидкісної подачі, волейбол.

Boguslavets Dmitry, Mishchenko Oleksandr. FEATURES OF TECHNICAL AND TACTICAL TRAINING OF VOLLEYBALL STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article examines the features of improving the technical and tactical training of volleyball players to perform high-speed supply in the jump. The author proposes a selection of special tools to improve technical and tactical actions in the process of training with students-volleyball players.

Key words: technical and tactical training, efficiency of high-speed supply, volleyball.

Постановка проблеми. Сучасний волейбол пред'являє високі вимоги до функціонального стану організму, до фізичних і психологічних якостей гравця. У цій грі найважливішими якостями є швидкість руху, координаційні можливості, стрибучість, сила, мислення. Сучасна гра у волейбол – це складний вид спорту, який потребує від спортсмена атлетичної підготовки і досконалого володіння техніко-тактичними навичками гри. Волейбол – гра з яскраво вираженими колективними діями. Для нього характерна висока швидкість взаємодії і комбінація нападу, яка визначена розподілом ігрових функцій між учасниками [1; 2].

Стрімке зростання результатів у сучасному спорті висуває нову проблему індивідуального підходу до тих, хто займаються. У рішенні її існують педагогічні, психологічні і медико-біологічні аспекти, які базуються на закономірностях біологічного розвитку [2].

В Україні цей вид спорту не тільки перетворився на стрімку мужню атлетичну гру, але й набув небаченої, справді всенародної популярності [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій дав змогу зробити висновок про те, що зміни в правилах гри, зростання конкуренції команд, високі вимоги до рівня фізичної та техніко-тактичної підготовленості спортсменів, все це змушує шукати шляхи оптимізації тренувального процесу волейболістів різної спортивної кваліфікації, з метою ефективної побудови системи підготовки.

Величезна кількість помилок студентів-волейболістів під час виконання подачі в стрибку і прийомі м'яча в волейболі, збільшення значення використання цих прийомів в ігровому процесі з метою забезпечення більш якісних дій в обороні при атаці суперника, визначили напрямок дослідження: особливості техніко-тактичної підготовки студентів-волейболістів в закладах вищої освіти досить актуальним.

Мета статті. Проаналізувати ефективність методики техніко-тактичної підготовки студентів-волейболістів до виконання швидкісної подачі в стрибку.

Результати дослідження. Результативність техніки гри у волейбол обумовлюється її ефективністю, стабільністю, варіативністю, економічністю, мінімальною тактичною інформованістю для суперника. Ефективність техніки визначається її відповідністю вирішуваним завданням і високому кінцевому результату, відповідністю рівню фізичного, технічного, психологічного й іншого видів підготовленості.

Стабільність техніки пов'язана з її стійкістю, незалежністю від умов змагань, функціонального стану спортсмена. Варто врахувати, що сучасна тренувальна й особливо змагальна діяльність у волейболі характеризуються більшою кількістю чинників, що «заважають». До них відносяться: активна протидія суперників, прогресуюче стомлення, незвична манера суддівства, незвичне місце змагань, устаткування, недобррозичливе поведіння уболівальників та ін. Здатність спортсмена до виконання ефективних прийомів і дій у складних умовах є основним показником стабільності техніки і багато в чому визначає рівень технічної підготовленості в цілому [1; 2].

В ході дослідження було проведено аналіз ефективності та результативності швидкісної подачі в стрибку в залежності від напрямку траєкторії польоту м'яча. Напрямок траєкторії польоту м'яча при подачі визначалося за місцем, яке відповідає ігровій зоні на майданчику суперника (1, 5, 6 зони). З даних, представлених в табл. 1, можна зробити висновок про те, що основним напрямком при виконанні швидкісної подачі в стрибку, гравці вибирають зону 6, у яку спрямована практично половина всіх виконаних подач, що становить 47% від загальної кількості подач, описаних у ході дослідження. Подачі, виконані в зону 1, склали 30%, в зону 5 – 23%.

В ході дослідження був проведений аналіз ефективності та результативності швидкісної подачі в стрибку в залежності від зони попадання в неї м'яча, дані представлені в табл. 2. Виходячи з даних, представлених в табл. 2, отриманих в ході дослідження, показники ефективності і результативності швидкісної подачі в стрибку, в залежності від попадання в зони 1, 5, 6, практично однакові і складають ефективність – (78-79%), результативність – (-13% і -14%).

Однак слід зазначити, що кількість втрат в два, в три рази вище, ніж кількість вигравів з подачі, що підтверджують показники результативності цього технічного елемента.

Таблиця 1

Аналіз кількості швидкісних подач в стрибку у напрямку зони майданчика суперника

Зона майданчика	Кількість подач		Загальна кількість подач
	Подачі, спрямовані в зону майданчика		
	Кількість	% від загальної кількості	
1	178	30%	673
5	100	23%	
6	395	47%	

Таблиця 2

Аналіз ефективності і результативності швидкісної подачі в стрибку в залежності від зони попадання в неї м'яча

Зона	Загальна кількість	Кількість ейсів	Кількість помилок	Ефективність	Результативність
1	178	28	80	79%	-14%
5	100	27	67	78%	-13%
6	395	44	128	78%	-14%

У дослідженні було виконано аналіз кількості помилок, що здійснюються при швидкісній подачі в стрибку з точки зору волейбольних правил, а саме: подача із зони, невирішеною для подачі; заступ за лицьову лінію під час розбігу; подача, що не відбулася протягом 8 с; потрапляння м'яча в сітку; потрапляння м'яча в аут за бічну або лицьову лінію. Подача з зони, невирішеною для подачі, заступ за лицьову лінію під час розбігу, подача, що не відбулася протягом 8 с – ці помилки в ході дослідження зареєстровані не були, їх загальна кількість дорівнює 0. У таблиці 3 представлені основні помилки при виконанні швидкісної подачі в стрибку, а також їх кількісний показник.

Таблиця 3

Аналіз кількості основних помилок при виконанні швидкісної подачі в стрибку

Всього помилок	Подача в сітку	Подача в аут (за бічні лінії)	Подача в аут (за лицьову лінію)
275	82	13	180
100%	30%	5%	65%

Виходячи з даних, представлених в табл. 3, найбільша кількість помилок доводиться на подачу в аут за лицьову лінію, що становить 65% від всіх помилок при подачах, під час матчів, які були

проаналізовані під час дослідження. Кожна третя швидкісна подача в стрибку спрямована в сітку, що склало 30% від усіх помилок, подачі в аут за бічні лінії склали 5%.

Швидкісна подача в стрибку, з точки зору тактичної реалізації в чоловічому волейболі у гравців, стала основним засобом, який викликає труднощі для команди, що приймає, організувати комбінаційну атаку, ефективність якої становить 78-79%. Гравці, які виконують цей вид подачі, найчастіше використовують напрям траєкторії польоту м'яча в центр майданчика (6 зона). Типовими помилками при виконанні швидкісної подачі в стрибку, з точки зору правил гри, є подача в сітку, подача в аут за лицьову лінію, що показує необхідність виявлення оптимальної траєкторії польоту м'яча при виконанні цієї техніко-тактичної дії.

Висновки. Аналізуючи праці низки авторів, які займалися вивченням техніко-тактичної підготовки волейболістів, було визначено структуру швидкісної подачі в стрибку, до складу якої входять три фази: підготовча, основна (робоча) і заключна. У зміст підготовчої фази входить виконання підкидання, розбігу, стрибка і замаху, основна – виконання ударного руху, заключна – супроводжує рух, приземлення, перехід до інших дій.

Основним напрямком при реалізації швидкісної подачі в стрибку гравці вибирають шосту зону, в яку спрямована практично половина всіх виконаних подач, що становить 47% від загальної кількості подач, описаних в ході дослідження. Подачі, виконані в першу зону, склали 30%, в п'яту зону – 23%.

Показники ефективності та результативності швидкісної подачі в стрибку в чоловічому волейболі, в залежності від попадання м'яча в зони ігрового поля (перша, п'ята і шоста зони), практично однакові і складають: ефективність – (78-79%), результативність – (-13% і - 14%).

Методика спеціальної техніко-тактичної підготовки волейболістів, заснована на обліку характеристик оптимального варіанта швидкісної подачі в стрибку, сприяє ефективному використанню цього прийому в змагальній діяльності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою програм, за допомогою яких можливо отримати оптимальні умови для техніко-тактичної підготовки студентів-волейболістів в закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айриянц А.Г. Волейбол : навч.посіб. 2-ге вид., Москва : ФиС, 2016. 158 с.
2. Страж В.А. Волейбол. Москва: ФиС, 2015. 238 с.
3. Фомин Е.В. Взаимосвязь физической подготовки и техники выполнения нападающего удара в волейболе. Москва: ФиС, 2016. 144 с.